ASIGURAREA DREPTULUI DE ACCES LA JUSTIȚIE PRIN IMPLEMENTAREA PRACTICILOR DE CONSILIERE JURIDICĂ ONLINE

ENSURING ACCESS TO JUSTICE THROUGH THE IMPLEMENTATION OF THE ONLINE LEGAL COUNSULTING

Veronica MOCANU
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID ID: 0000-0002-2487-2677
Email: veronica.mocanu1985@gmail.com

CZU: 347.921.8:342.7:004 **DOI:** https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.20

Abstract: *This article proposes to approach the perspective of implementing the practice of online legal communication as an alternative form of communication to be used within the legal aid services. In the justification of this perspective, the reasons of ergonomics and efficiency are presented, but also the orientation towards the approximation of the public domain to the framework of current social needs. As a result of the research, the article proposes the implementation of legal communication practice within the primary legal aid services with the possibility of gradual expansion to qualified state-guaranteed legal aid services.*

Keywords: *right of access to justice, legal advice, videoconferencing, efficiency, infrastructure, technologies, regulation, accessibility, resilience.*

***Rezumat*:** *Prezentul articol propune abordarea perspectivei implementării practicii de comunicare juridică online drept formă alternativă de comunicare oferită spre utilizare beneficiarilor serviciilor juridice publice. În justificarea acestei perspective sunt prezentate rațiunile de ergonomie și eficiență, dar și orientarea spre apropierea domeniului public de cadrul de necesități sociale actuale. Drept rezultat al cercetării, articolul propune implementarea practicii de comunicare juridică în activitatea de prestare a serviciilor juridice garantate de stat primare cu posibilitatea extinderii treptate către serviciile juridice garantate de stat calificate.*

Cuvinte-cheie: *Dreptul de acces la justiție, consiliere juridică, videoconferință, eficiență, infrastructură, tehnologii, reglementare, accesibilitate, reziliență.*

Introducere

Dreptul de acces la justiție reprezintă unul dintre drepturile fundamentale, acesta fiind garantat atât de Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO) [1], cât și de Constituția Republicii Moldova (Constituția RM) [2].

Dreptul de acces la justiție, pe de o parte, asigură dreptul la apărare indivizilor și instituie pentru aceștia instrumente adecvate de apărare, iar, pe de altă parte, este o garanție a funcționării statului de drept [3, p. 19], or, în cazul în care acest drept nu poate fi garantat, poate fi pusă la îndoială însăși capacitatea statului de a deține și a exercita puterea judecătorească, care, de fapt, este unul dintre elementele de bază ale statului.

În conținutul acestui articol ne vom referi însă doar la una dintre componentele dreptului de acces în justiție, și anume dreptul de a beneficia de consiliere juridică, de a fi apărat şi reprezentat pe parcursul unui proces judiciar. Interesul științific acordat acestei tematici derivă din necesitatea de a aborda cadrul de relații legate de consilierea juridică și necesitatea asumării unor acțiuni de reformare a formelor de prestare a serviciilor juridice publice în maniera în care acest drept să corespundă cadrului actual de necesități sociale.

Analizând evoluțiile tehnologice, dar și sociale din ultimii ani, constatăm cu certitudine că, într-un timp relativ scurt, omenirea a suferit o transformare radicală. Transformarea a fost dictată de pandemia de COVID-19 și de necesitatea stringentă de a adopta și a implementa spre utilizare soluții reziliente, care, pe de o parte, să asigure continuitatea serviciilor, iar, pe de altă parte, să asigure securitatea și sănătatea cetățenilor. Pandemia a pus presiune asupra instituțiilor guvernamentale și a altor organizații publice să găsească modalități alternative de a furniza servicii esențiale fără a pune în pericol sănătatea și siguranța cetățenilor. Soluția optimă identificată s-a impus a fi activitatea de la distanță.

Guvernele și autoritățile din întreaga lume au dezvoltat și au extins serviciile online pentru a permite cetățenilor să efectueze diverse activități fără a fi nevoie să se deplaseze în persoană. Nu este o excepție în acest sens nici cadrul judiciar, domeniu care în situații dificile a fost pus în situația de a continua activitatea, circumstanță care, de fapt, a dat startul unor noi realități, și anume realitatea ședințelor virtuale sau chiar instituționalizarea curților virtuale.

Multiplele studii realizate în ultima perioadă demonstrează că ședințele de judecată virtuale reprezintă o oportunitate care merită a fi valorificată chiar și în perioada postpandemică, or, acestea se pot impune prin accesibilitatea sporită, economii de timp și de resurse și eficiență [4]. Și

dacă ședințele de judecată virtuale se impun drept o formă de participare judecătorească [5], apare întrebarea firească de ce această practică de comunicare de la distanță nu ar putea fi și nu ar trebui încetățenită și pentru consultarea juridică oferită de avocat clienților săi.

Astfel, prezentul articol promovează ideea precum că, odată ce relațiile sociale au evoluat, urmează a fi întreprinse acțiuni inovative de revoluționare și a serviciilor publice oferite de către stat. Domeniul avocaturii a progresat masiv și a valorificat pe deplin oportunitatea tehnologizării, astfel marile firme de avocatură, dar și avocați individuali, tot mai frecvent, pledează pentru implementarea în practica cotidiană a serviciilor de asistență, consiliere juridică de la distanță, eficientizându-și astfel activitatea, economisind timp și resurse legate de deplasare. Aceeași perspectivă poate fi implementată și în activitatea prestatorilor serviciilor publice garantate de stat, or, statul și instituțiile acestuia, la fel, sunt instituții asupra funcționalității cărora urmează să se chibzuiască din perspectivă ergonomică și de eficacitate. În aceeași ordine de idei, remarcăm că perspectiva implementării practicilor de consiliere juridică de la distanță poate fi benefică nu numai pentru autoritățile statului, dar și pentru beneficiarul final: acesta, la fel, ar economisi din resurse și ar putea obține serviciul scontat într-un timp relativ mai scurt și cu cheltuirea unui număr mai limitat de resurse.

Prin urmare, prezentul articol propune spre abordare perspectiva implementării practicii de comunicare prin utilizarea sistemului de videoconferință în activitatea prestatorilor de servicii juridice garantate de stat din Republica Moldova. În fundamentarea acestei ipoteze, articolul prezintă experiențele și reușitele altor state, dar și acțiuni concrete de implementare a acestei realități. Articolul prezintă viziunea unei implementări treptate a acestei practici de comunicare în domeniul serviciilor publice de consiliere juridică, predilecția inițială fiind atribuită păturilor vulnerabile, or, acestea sunt cele de care statul ar trebui să se îngrijească în mod prioritar, deși de multe ori lipsa resurselor financiare se impune drept factor de decădere [6]. Astfel, se propune ca sistemul online de asistență juridică garantată de stat urmează inițial a fi implementat în contextul exercitării activității de prestare a asistenței juridice primare garantate de stat cu extinderea treptată către asistența juridică calificată.

Consilierea juridică primară este necesară și decisivă pentru asumarea anumitor acțiuni de importanță pentru cetățeni, constatăm însă că, din cauza lipsei de resurse și de instrumente de accesare a acesteia, păturile vulnerabile sunt categoriile care cel mai frecvent rămân în afa-

ra acestor servicii, fapt care îi prejudiciază pe viitor. Petru soluționarea acestei probleme, dar și pentru sporirea accesului publicului vulnerabil la servicii juridice primare garantate de stat, se propune examinarea posibilității de implementare a utilizării aplicațiilor de videoconferință în practica de comunicare a prestatorilor de servicii juridice garantate de stat cu păturile vulnerabile și deținuții din penitenciare. Astfel, articolul de față prezintă perspectiva implementării unor noi mecanisme de acordare a asistenței juridice garantate de stat în realitatea Republicii Moldova, în așa fel încât prin utilizarea acestora să se poată eficientiza activitatea prestatorilor de servicii juridice garantate de stat și spori accesul persoanelor vulnerabile și al deținuților din penitenciare la servicii juridice garantate de stat. Prezentul articol susține perspectiva utilizării instrumentului de videoconferință drept formă alternativă de comunicare posibil a fi utilizată de prestatorii de servicii juridice de stat în comunicarea cu păturile vulnerabile și deținuții din penitenciare.

Prezentarea problemei de cercetare

Prezenta cercetare se impune drept absolut necesară timpurilor noastre. Prin implementarea acestui mecanism de comunicare se poate obține reducerea costurilor de deplasare pentru prestatorii serviciilor juridice garantate de stat și pentru păturile vulnerabile, poate fi eficientizată activitatea de prestare a serviciilor juridice, spori accesibilitatea serviciilor juridice garantate de stat, care, într-adevăr, pot fi la doar un click distanță.

Atragem atenția asupra faptului că parajuriștii din Republica Moldova deja au încetățenit în activitatea lor practica de a comunica de la distanță cu beneficiarii. Acest fenomen a fost instituționalizat mai mult din necesitate, deoarece o bună parte din populația Republicii Moldova se află peste hotare, dar continuă să mențină legătura cu țara, fapt care implică necesitatea asumării și realizării mai multor acțiuni de ordin juridic. Astfel, la rugămintea beneficiarilor, parajuriștii se conectează și consiliază beneficiarii lor accesând diferite platforme de comunicare, inclusiv Viber, WhatsApp, Facebook, Odnoklassniki etc. Lipsa unei platforme unice de comunicare și lipsa contactului vizual de multe ori sunt prezentate drept impedimente care îngreunează comunicarea. Prin urmare, implementarea practicii de comunicare printr-un canal unic, dotat cu sistem de videoconferință, se poate impune drept o practică ce ar eficientiza activitatea de prestare a serviciilor juridice primare garantate de stat. Acest instrument ar putea fi util nu numai pentru cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotarele țării, ci și pentru cetățenii Republicii Moldova aflați în localități în care nu există parajuriști.

Asistența juridică, chiar dacă este gratuită, poate implica costuri de deplasare pentru avocat sau parte, iar comunicarea prin telefon este deficitară sau uneori neaccesabilă. Păturile vulnerabile adesea nu dispun de gadgeturi sofisticate pe care să le poată utiliza în realizarea comunicărilor prin videoconferință sau, chiar dacă dispun de astfel de instrumente, nu dispun de cunoștințe digitale suficiente pentru a asigura realizarea comunicărilor. Problema este amplificată adesea de aflarea clienților în zonele rurale, zone în care, de obicei, nu sunt avocați stabiliți fizic, de vârsta înaintată a solicitanților de asistență juridică garantată de stat, de deficiențe în deplasare și de lipsa resurselor financiare necesare pentru acoperirea costurilor de deplasare în centrele raionale.

În aceeași ordine de idei, atragem atenția asupra necesității instituționalizării practicii de comunicare prin videoconferință în practica de comunicare dintre prestatorii serviciilor de asistență juridică primară și deținuții din penitenciare, or, consilierea juridică este una dintre comunicările care trebuie asigurate deținuților, această formă de comunicare înscriindu-se în limitele dreptului deținutului la comunicare. Mai mult decât atât, atragem atenția asupra faptului că, la data de 14.04.2023, a fost aprobată modificarea prevederilor art. 213 Cod de executare [7], care stabilește posibilitatea organizării întrevederilor de scurtă durată prin intermediul aplicațiilor pentru videoconferințe, în spații special amenajate, sub supravegherea vizuală sau prin intermediul sistemelor video de către reprezentanții administrației instituției penitenciare.

Instituționalizarea practicilor descrise mai sus implică însă necesitatea evaluării aspectelor organizatorice, regulatorii și de dotare tehnică ce urmează a fi asumate, iar prezentul articol s-ar putea impune drept unul de suport științific.

Experiența altor state în implementarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat prin videoconferință

Comunicarea juridică de la distanță pentru persoanele vulnerabile

Experiența altor state în implementarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat prin videoconferință variază în funcție de infrastructura digitală, legislația specifică și nivelul de adoptare a tehnologiei în sectorul juridic al fiecărei țări. Analizând practica mai multor țări, dar și problemele cu care acestea se confruntă în procesul de livrare a asistenței juridice garantate de stat, vom reține drept reper cel puțin următoarele experiențe.

Statele Unite: În Statele Unite, practica utilizării videoconferinței în asistența juridică este destul de încetățenită. Aceasta se realizează

prin centrele de asistență juridică, care sunt amplasate în diferite locații, inclusiv primării, biblioteci, instanțe de judecată, sediile asociațiilor obștești, spitale, penitenciare etc. Trendul actual este orientat spre instituționalizarea kioskurilor tehnologic dotate. Kioskurile sunt instituționalizate drept centre de asistență juridică ce oferă un spectru mai larg de servicii, printre care posibilitatea accesării și imprimării documentelor juridice, ghiduri, practică judiciară, participarea de la distanță la ședințe de judecată. În complexul de servicii însă, posibilitatea utilizării sistemului de videoconferință în comunicarea cu prestatorii asistenței juridice garantate de stat este un serviciu separat. Pentru moment, kioskurile de asistență juridică funcționează în 6 state din SUA, în 281 de locații, în total fiind amplasate 319 kioskuri. Serviciul de kiosk de asistență juridică are propriul website [8], care conține informații despre locații, accesibilitate și chiar oferă posibilitatea rezervării locației pentru un anumit client, la o anumită oră și cu un anumit scop.

Marea Britanie: În Regatul Unit, videoconferința este utilizată pentru a furniza asistență juridică mai ales pentru beneficiarii domiciliați în zonele rurale sau în cazul persoanelor cu mobilitate redusă. Abordarea acceptată pe larg în realitatea din Marea Britanie este cea legată de implementarea în practică a unui sistem informațional complex de asistență juridică, oferit spre utilizare prestatorilor de asistență juridică garantată de stat. Astfel, prin utilizarea acestui sistem, prestatorul de servicii poate interconecta clientul, poate completa date relevante pentru caz, poate forma și menține în format online dosarul electronic al clientului. Sistemul este dotat și cu instrument de videoconferință, calendar, chat etc. Sistemul este adaptat atât pentru versiunea de calculator, cât și pentru cea mobilă, impunându-se prin instrumente solide de securizare. Printre soluțiile utilizate cel mai frecvent sunt cele oferite de Clio [9], LEAP [10] etc.

Canada: Unele provincii canadiene, cum ar fi Ontario și Columbia Britanică, au început să utilizeze tehnologia pentru a oferi asistență juridică prin intermediul videoconferinței încă 15 ani în urmă. Acest lucru a fost util în special pentru comunitățile izolate geografic sau pentru persoanele cu dificultăți de accesibilitate. Canada a urmat exemplul SUA și a instituționalizat centrele de asistență juridică în cadrul bibliotecilor, creând în incinta acestora spații rezervate pentru justițiabili, acestea fiind dotate cu calculator și amplasate într-o încăpere separată din cadrul bibliotecii, în așa fel încât justițiabilul să poată beneficia de confidențialitatea necesară în cazul în care este antrenat într-o ședință online de judecată sau o ședință de consiliere cu avocatul său. În obținerea serviciilor legate de

realizarea conexiunii, programare etc., beneficiarul este asistat de bibliotecar. În anumite localități, activitatea de asistență este complementată și de asistenții sociali. Practica canadiană reprezintă nu doar provocările beneficiarilor de asistență, dar și provocările prestatorilor de servicii de asistență juridică garantată de stat, indicând asupra impedimentelor legate de utilizarea tehnologiilor cu care se confruntă avocații, parajuriștii în vârstă. Astfel, în ajutorul acestora au fost antrenați studenții facultăților de drept, care în perioada pandemică au ajutat profesioniștii să se descurce mai ușor cu instrumentele digitale de comunicare [11].

Australia: În Australia, diverse organizații guvernamentale și neguvernamentale au implementat servicii de asistență juridică prin videoconferință pentru a spori accesul la justiție în zonele rurale și în cele îndepărtate. În etapele inițiale de implementare a asistenței juridice de la distanță, preferință se dădea consultațiilor telefonice și prin e-mail, odată cu declanșarea perioadei pandemice a crescut considerabil practica furnizării asistenței juridice prin videoconferință. Din cauza situațiilor complicate de sănătate în care se afla un număr mare de populație în timpul pandemiei, dar și din necesitatea acestora de a-și rezolva problemele juridice, multe centre de videoconferință au fost instituționalizate în spitale, astfel pacienții având posibilitatea să-și continue activitatea socială, inclusiv comunicarea cu avocații. Sistemul de videoconferință pus la dispoziție a fost complementat cu o soluție de semnătură electronică, acordând posibilitatea semnării electronice a documentelor. La fel, este de remarcat exemplul australian, care a reușit să implementeze sistemul de videoconferință dotat cu instrument de traducere, care a ajutat comunicarea dintre avocat și client [12].

În general, utilizarea videoconferinței pentru asistență juridică a fost văzută ca o modalitate de a îmbunătăți accesibilitatea, eficiența și costurile serviciilor juridice, în special pentru comunitățile care altfel ar avea dificultăți în obținerea acestor servicii. Totuși, sunt și unele provocări legate de securitatea datelor, confidențialitatea informațiilor și accesibilitatea digitală, care necesită abordări atente și reglementări adecvate.

Experiențe de comunicare prin videoconferință oferite pentru asigurarea comunicării deținuților cu avocații

Sistemele de comunicare prin videoconferință oferite pentru asigurarea comunicării deținuților cu avocații lor sunt o realitate în creștere, fiind abordate tot mai des drept o oportunitate pentru avocați, dar și ca instrument util și facil de comunicare. Pentru moment, în Republica Moldova comunicarea dintre avocat și client care este deținut în penitenciar

poate fi realizată online doar prin utilizarea aceluiași sistem prin intermediul căruia se comunică și cu instanța, sistemul de videoconferință TrueConf, acesta fiind posibil a fi accesat doar din două puncte penitenciare și sala de judecată dotată cu sistem de videoconferință. Această modalitate de comunicare este destul de greoaie, or, pentru demararea unei astfel de comunicări avocatul trebuie să se deplaseze în sediul instanței și să verifice posibilitatea utilizării sălii de judecată dotate cu sistem de videoconferință. Constatăm totuși că această formă de comunicare, având drept punct de instalare pentru avocat instanța de judecată, este o practică utilizată în mai multe țări europene, cum ar fi Croația, Finlanda, Franța, Italia, Lituania etc. [13]. Spre deosebire de practica Republicii Moldova, constatăm însă că aceste țări au depus efort și au dotat instanțele de judecată cu camere de comunicare separate pentru avocați, acestea fiind dotate cu sistem de videoconferință.

Cu referire la practica Republicii Moldova, din cauza faptului că sălile de videoconferință din cadrul instanțelor de judecată sunt practic în permanență ocupate, avocații nu au posibilitatea de a le utiliza în scop de comunicare cu clienții. Mai mult decât atât, sala de judecată, chiar dacă în aceasta se află doar avocatul, nu poate reprezenta un mediu confidențial și care ar inspira încredere clientului în declanșarea comunicării cu avocatul său. Având la bază această premisă, propunem evaluarea practicilor din alte state, astfel încât prin analiza acestora să putem identifica practica cea mai potrivită. În continuare, prezentăm câteva exemple spre consultare.

Statele Unite: În penitenciarele din Florida, în baza deciziei Departamentului de Corecție, sunt instalate kioskuri de comunicare, acestea putând fi accesate de deținuți în baza unor aprobări și programări obținute de la administrația penitenciarului. Aceste kioskuri sunt de tipul cabinelor telefonice, fiind dotate cu sistem de videoconferință securizat, comunicările fiind exceptate de la înregistrare [14]. Un alt sistem de comunicare utilizat în penitenciarele din SUA este stația mobilă de video visiting, comunicarea virtuală cu avocatul fiind una din formele de comunicare permise. Stația mobilă de video visiting este compusă din softul securizat de videoconferință, fiind protejat de un sistem de protecție anti-vandal. Spre deosebire de camerele fizice de vizitare, stațiile de vizitare video pot fi instalate oriunde în unitate. În spațiul destinat deținuților, aceste posturi pot fi amplasate în camera de vizitare existentă, în zonele comune sau chiar în celula unui deținut, pe un cărucior rulant [15].

Marea Britanie: Comunicarea dintre avocat și deținut este gestionată de administrația penitenciarelor, aceasta fiind autoritatea care recepționează solicitările de conectare și este responsabilă de generarea și expedierea linkurilor de conectare. Odată cu implementarea sistemului de comunicare prin videoconferință pentru avocați și deținuți, a crescut considerabil gradul de încărcare a sălilor de videoconferință existente, utilizate anterior pentru comunicarea deținuților cu instanța. Acest fapt a generat nemulțumire în rândul avocaților, dar și al cetățenilor britanici, or, din cauza lipsei asistenței juridice necesare, acordate în timp util, persoanele deținute omit termenele și sunt prejudiciate în dreptul lor la accesul la justiție.

Analizând practicile de comunicare de la distanță a avocaților cu clienții lor, constatăm că acestea trebuie considerate practici alternative, care eventual ar urma să eficientizeze procesele și să asigure economii. Comunicarea online cu clientul este o variantă de alternativă, care urmează a fi propusă, dar nu impusă.

Indiferent de perspectiva asumată, instituționalizarea practicii de comunicare online între prestatorii serviciilor de asistență juridică garantată de stat și beneficiarii acestora trebuie abordată de către organele de resort în cadrul unui proces complex, implicând acțiuni de evaluare și de modificare legislativă, acțiuni organizatorice, orientate inclusiv spre asigurarea dotării tehnice a prestatorilor și centrelor de videoconferință, care urmează să găzduiască beneficiarii.

Considerăm că elaborarea măsurilor de extindere a utilizării aplicației de videoconferință este condiționată de prezentarea unei viziuni strategice în acest sens cu privire la întregul sistem de asistență juridică, iar tranziția de la ședințele cu prezență fizică la cele online se va putea realiza treptat, implicând analiza beneficiilor și a riscurilor identificate.

Valorificând experiența altor state, dar și experiența națională, susținem că în procesul de determinare a strategiei privind extinderea utilizării aplicației de videoconferință pot fi luate în considerare cel puțin următoarele aspecte:

- oportunitatea organizării ședințelor de comunicare prestator – beneficiar prin utilizarea videoconferinței pentru anumite etape procesuale și/sau cauze;
- capacitatea tehnică a centrelor de a susține organizarea unui anumit număr de ședințe prin utilizarea videoconferinței;
- capacitatea tehnică și aptitudinile digitale ale categoriilor de parti-

cipanți procesuali care urmează să participe la ședințe de consultare de la distanță;
- solicitările care pot fi formulate de către participanții procesuali în contextul asigurării drepturilor lor procesuale;
- riscurile care pot afecta buna organizare a ședințelor de consultare juridică;
- costurile suplimentare care pot apărea în contextul organizării ședințelor de consultare prin videoconferință.

Reper de orientare pentru dezvoltarea practicii naționale de prestare a serviciilor juridice garantate de stat în format online

Implementarea utilizării aplicației de videoconferință în comunicarea dintre prestatorii serviciilor de asistență juridică garantată de stat și beneficiarii acestor servicii se impune drept o realitate care trebuie abordată, or, această practică ar contribui la soluționarea mai multor probleme. Pe de o parte, s-ar eficientiza activitatea prestatorilor și s-ar acumula economii legate de acoperirea cheltuielilor de transport, iar, pe de altă parte, beneficiarii ar fi cei care vor avea de câștigat, atât în materie de resurse, cât și de accesibilitate. Beneficiarii serviciilor de asistență juridică garantată de stat sunt adesea persoane în vârstă sau persoane cu venituri scăzute. Asigurarea posibilității de comunicare prin videoconferință ar contribui la acoperirea deficiențelor menționate *supra*.

În urma cercetărilor realizate, se constată necesitatea nu numai de a implementa practica utilizării sistemului de videoconferința în activitatea prestatorilor de servicii juridice publice, dar și asumarea și crearea condițiilor juridice, tehnice, organizatorice și de infrastructură care ar permite implementarea acestei noi realități, printre acestea vom enumera necesitatea fondării centrelor de conferință, împuternicirea persoanelor responsabile care ar putea să acorde suport la conectare, bugetarea centrelor, crearea cadrului de confidențialitate corespunzător și instruirea personalului de asistență în ceea ce privește obligațiile care trebuie asumate. La fel, în cazul în care persoana este utilizator avansat de tehnologii informaționale și dispune de instrument IT de conectare propriu, acesteia urmează a-i fi creată posibilitatea ca ea să acceseze independent linkul de înscriere la ședința de consiliere juridică primară și să se conecteze ulterior la ședința de consiliere. Prin urmare, se impune necesitatea creării unei platforme publice de comunicare juridică, care eventual ar putea fi propusă spre utilizare persoanelor interesate.

În ceea ce privește utilizarea videoconferinței drept instrument de comunicare între deținutul din penitenciar și prestatorul de servicii juri-

dice garantate de stat, se impune drept necesară considerarea realității de a instituționaliza camere suplimentare de videoconferință, similare celor existente pe moment, asigurându-se, totodată, posibilitatea ca deținutul să nu fie intimidat în comunicare de către persoane terțe, or, confidențialitatea este unul dintre momentele importante în dezvoltarea mecanismului de comunicare online a deținutului cu prestatorul de servicii juridice.

Generalizând informațiile prezentate în acest articol, se propune reținerea ideii și necesității de a reforma practica de prestare a serviciilor juridice garantate de stat în așa fel încât să se stabilească posibilitatea acordării acestor servicii în format online. Prioritate inițială urmează a fi acordată necesităților păturilor vulnerabile și capacității restrânse a acestora de a accesa servicii judiciare, menționând-se cadrul online drept formă ergonomică de accesare a serviciilor juridice garantate de stat. În dezvoltarea acestei practici urmează a se considera cadrul organizatoric, juridic și tehnic necesar a fi asumat de autorități în parcursul de implementare a acestor acțiuni reformiste.

Implementarea consilierii juridice online nu numai îmbunătățește accesul la justiție, ci și eficientizează sistemul juridic în ansamblu. Prin reducerea costurilor, sporirea accesibilității și utilizarea tehnologiei moderne, putem crea un sistem mai echitabil și mai accesibil pentru toți cetățenii. Este vital să evaluăm și să îmbunătățim aspectele organizatorice, regulatorii și tehnice pentru a implementa cu succes aceste practici.

Referințe:

1. Convenția europeană a drepturilor omului (1950). Consiliul Europei. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf [Accesat: 10.12.2024].
2. Constituţia Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994, în vigoare din 27 august 1994. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 1 din 12.08.1994.
3. RIDEAU, J. Le droit au juge: conquête et instrument de l'Etat de droit. In: Rideau, J. (coord.) *Le droit au juge dans l'Union Européenne*. Paris: LGDJ, 1997.
4. Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ). Declarația CEPEJ: lecțiile învățate și provocări cu care se confruntă sistemul judiciar în timpul și după pandemia COVID-19. 2020. Disponibil: https://rm.coe.int/16809ea1e2 [Accesat: 07.04.2024].
5. GAVRILENCO, N. (2020). Facilitarea accesului la instanțe al cetățenilor Republicii Moldova pe timp de pandemie. Disponibil: https://juridicemoldo-

va.md/10045/facilitarea-accesului-la- instante-a-cetatenilor-republicii-moldova-pe-timp-de-pandemie.html [Accesat: 10.12.2024].

6. Studiul „Identificarea barierelor și lacunelor în procesul de contractare de către stat a serviciilor furnizate de OSC", Chișinău, 2018.
7. Codul de executare al Republicii Moldova, nr. 443-XV din 24.12.2004. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 214-220/704 din 05.11.2010.
8. Legal Kiosks. „Kiosk Locations". Legal Kiosks. Disponibil: https://www.legalkiosks.com/kiosk-locations [Accesat: 17.05.2024].
9. Clio. „Legal Futures & Clio Roundtable Report". Clio, https://www.clio.com/uk/guides/digital-dividend-roundtable/thank-you/, accesat la 17 martie 2024.
10. The Law Society. „LEAP Legal Software". The Law Society. Disponibil: https://www.lawsociety.org.uk/membership/offers/leap-legal-software [Accesat: 10.12.2024].
11. Department of Justice Canada. „Legal Aid Service Delivery in Rural and Remote Communities across Canada: Issues and Perspectives in the Context of COVID-19". Department of Justice Canada. Disponibil: https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/jr/laid-daide/literature.html [Accesat: 01.06.2024]
12. Australian Pro Bono Centre. „Current models of pro bono legal work". Australian Pro Bono Centre. Disponibil: https://www.probonocentre.org.au/aus-pro-bono-manual/part-1/chap-1-7/#1.7.9 [Accesat: 02.04.2024].
13. SANDERS, A., 2021. Video-Hearings in Europe Before, During and After the COVID-19 Pandemic. *International Journal for Court Administration*, 12 (2), p. 3. Disponibil: DOI: https://doi.org/10.36745/ijca.379 [Accesat: 10.12.2024]
14. Fingas, Jon. „Prison video visitation system exposed calls between inmates and lawyers". Engadget. Disponibil: https://www.engadget.com/prison-video-visitation-exposed-inmate-attorney-calls-194445024.html [Accesat: 03.03.2024].
15. CARELESS, J. „How video can transform inmate visitation". Corrections 1. Disponibil: https://www.corrections1.com/video-in-corrections/articles/how-video-can-transform-inmate-visitation-GZ7A5mhObksIsi5G/ [Accesat: 03.03.2024].